

Вікторія Леонідівна ДАВИДЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, Харків, Україна

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ В ЗАХОДАХ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

В останні часи відбувається значний підйом громадської активності в різних сферах суспільного життя. Можливість здійснювати громадський контроль над діяльністю державних органів та посадовців, є прерогативою демократичного цивілізованого суспільства. В Україні на законодавчому рівні розроблений механізм діяльності громадських об'єднань, їх членів або уповноважених представників, а також окремих громадян в діяльності щодо запобігання корупції.

Так, Законом України «Про запобігання корупції» (надалі – Закон) визначені правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень.

Система запобігання корупції складається з різноманітної за формами діяльності відповідних суб'єктів, у вигляді заходів, спрямованих на ліквідацію корупційних проявів.

Основним суб'єктом, який забезпечує та реалізує державну антикорупційну політику є Національне агентство з питань запобігання корупції (центральный орган виконавчої влади зі спеціальним статусом).

Рішенням Кабінету Міністрів України можуть створюватися за поданням Національного агентства територіальні органи Національного агентства.

Повноваження Національного агентства закріплені статтею 11 Закону. До них зокрема, належать:

- формування та реалізація антикорупційної політики, розроблення проектів нормативно-правових актів з цих питань;

- здійснення в порядку, визначеному цим Законом, контролю та перевірки декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зберігання та оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

- розробка типової антикорупційної програми юридичної особи;

- надання роз'яснень, методичної та консультативної допомоги з питань застосування актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб [1].

Також Законом передбачена участь громадськості в заходах щодо запобігання корупції. В статті 21 Закону визначається, що громадські об'єд-

нання, їх члени або уповноважені представники, а також окремі громадяни в діяльності щодо запобігання корупції мають право:

- 1) повідомляти про виявлені факти вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, реальний, потенційний конфлікт інтересів спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції, Національному агентству, керівництву чи іншим представникам органу, підприємства, установи чи організації, в яких були вчинені ці правопорушення або у працівників яких наявний конфлікт інтересів, а також громадськості;

- 2) запитувати та одержувати від державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування в порядку, передбаченому Законом України «Про доступ до публічної інформації», інформацію про діяльність щодо запобігання корупції;

- 3) проводити, замовляти проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів, подавати за результатами експертизи пропозиції до відповідних органів, отримувати від відповідних органів інформацію про врахування поданих пропозицій;

- 4) брати участь у парламентських слуханнях та інших заходах з питань запобігання корупції;

- 5) вносити пропозиції суб'єктам права законодавчої ініціативи щодо вдосконалення законодавчого регулювання відносин, що виникають у сфері запобігання корупції;

- 6) проводити, замовляти проведення досліджень, у тому числі наукових, соціологічних тощо, з питань запобігання корупції;

- 7) проводити заходи щодо інформування населення з питань запобігання корупції;

- 8) здійснювати громадський контроль за виконанням законів у сфері запобігання корупції з використанням при цьому таких форм контролю, які не суперечать законодавству;

- 9) здійснювати інші не заборонені законом заходи щодо запобігання корупції [1].

Громадському об'єднанню, фізичній, юридичній особі не може бути відмовлено в наданні доступу до інформації стосовно компетенції суб'єктів, які здійснюють заходи щодо запобігання корупції, а також стосовно основних напрямів їх діяльності. Така інформація надається в порядку, встановленому законом.

Закон встановлює строки розміщення на офіційних веб-сайтах відповідних органів законопроектів та проектів інших нормативно-правових актів, що передбачають надання пільг, переваг, окремим

суб'єктам господарювання, а також делегування повноважень державних органів або органів місцевого самоврядування, з метою їх громадського обговорення. Не пізніше 20 робочих днів до дня їх розгляду з метою прийняття. Вищезазначені органи узагальнюють результати громадського обговорення на своїх офіційних веб-сайтах.

Особи, які надають допомогу у запобіганні та протидії корупції, перебувають під захистом держави. Також державні органи повинні сприяти громадськості в цій діяльності.

Так, наприклад, Харківська обласна державна адміністрація з метою забезпечення ефективних процедур участі громадськості в формуванні та реалізації державної, регіональної політики, вирішення питань місцевого значення вживає заходи по створенню умов для проведення інститутами громадянського суспільства громадської експертизи діяльності місцевих органів виконавчої влади, громадських антикорупційних експертиз проектів

нормативно-правових актів та забезпечення врахування їх рекомендацій. Згідно з розпорядженнями Голови ХОДА затверджуються робочі групи з питань сприяння проведенню громадської експертизи діяльності обласної державної адміністрації та проводяться відповідні заходи по проведенню громадської експертизи. Інформація, стосовно цієї діяльності розміщується на офіційному сайті ОДА Харківської області [2].

Таким чином, громадськість розглядається як важливий інструмент функціонування системи запобігання корупції в Україні. Участь громадськості в заходах щодо запобігання корупції організована на основі двох фундаментальних принципів: активна співпраця при вирішенні поставлених завдань і урахування громадської думки.

Інтегрованість державних органів з громадськими інститутами повинна сприяти ефективному виконанню однієї із головних завдань сучасного суспільства – подолання корупції.

Список бібліографічних посилань

1. Про запобігання корупції: закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 01.02.2017).
2. План заходів з реалізації в Харківській області в 2017 році Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки: затв. заступником голови облдержадміністрації 29.12.2016 // Харківська обласна державна адміністрація: офіц. веб-сайт. URL: http://kharkivoda.gov.ua/content/documents/843/84234/Attaches/natsionalna_strategiya_2017_plan.pdf (дата звернення: 01.02.2017).

Одержано 02.02.2017